

Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma

Özden Şükran Üneri¹,
Canan Tanıdır¹

*Çocuk ve Ergen Psikiyatristi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar
Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma
Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Kliniği, İstanbul - Türkiye*

ÖZET

Bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirilmesi: Kesitsel bir çalışma

Amaç: Bu çalışmada, liseye devam eden bir grup ergeninde internet bağımlılığı ile yaş, cinsiyet, anne-baba yaşı, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, evde internet erişiminin mevcudiyeti, ergenin internet başında geçirdiği süre, ergenin odasında bilgisayar bulunup bulunmaması, ergenin sigara kullanıp kullanmaması ve depresyon ölçek puanı gibi değişkenlerin internet bağımlılığı ölçek puanına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma örnekleme, Ankara il merkezinde bir liseye devam eden ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma verileri; sosyodemografik bilgi formu, Beck Depresyon Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile toplanmıştır. Tüm istatistiksel değerlendirmelerde, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Örnekleme, %54'ü ($n=114$) kız, 211 öğrenciden oluşmaktadır. İnternet Bağımlılığı Ölçek puanı ile değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde, internette kalma süresi ve depresyon skoru arttıkça bağımlılık ölçek puanının da arttığı, erkeklerin kızlara göre bağımlılık ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu, diğer değişkenlerle bağımlılık ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, bağımlı grubu bağımlı olmayan gruptan ayırt etmede, sırasıyla, erkek olmanın, depresyon skorunun yüksek olmasının ve internette uzun süre kalmanın istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür.

Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre, lise öğrencilerinde internet bağımlılığı olasılığı erkek cinsiyette daha fazladır. İnternet bağımlılığını etkileyen olası risk etkenleri olarak gencin depresyon düzeyi ve internette geçirdiği süre belirlenmiştir. Çalışma bulgularının internet bağımlılığı ile ilgili yapılacak koruyucu çalışmalar açısından yararlı olacağı düşünülmüştür.

Anahtar kelimeler: İnternet bağımlılığı, risk etkenleri, ergen

ABSTRACT

Evaluation of internet addiction in a group of high school students: a cross-sectional study

Objective: In this study, we aimed to investigate internet addiction and the effects of some variables like age, gender, parental age and education, number of siblings, existence of internet connection at home, existence of computer in the adolescent's room, time spent on internet, adolescent's cigarette use, depression inventory score on internet addiction inventory scores in a group of high school students.

Method: The study group consisted of students of a high school in Ankara city center who volunteered to participate in the study. Data was collected by a socio-demographic information form, Beck Depression Inventory (BDI) and Internet Addiction Inventory (IAI). A probability level of $p < 0.05$ was used to indicate statistical significance.

Results: The study group consisted of 211 students of whom 54% ($n=114$) were female. Time spent on internet and depression scores were positively correlated with IAI scores and IAI scores of males were significantly higher than IAI scores of females. No significant correlation was found between the IAI scores and other variables. The following items were found to be statistically significant in differentiating the 'addicted group' from the 'non-addicted group, respectively: to be male, a high depression score and long time spent on internet.

Conclusion: According to our study results, among high school students, the likelihood of internet addiction is higher in males. Level of depression and the time spent on internet were found to be possible risk factors that effect internet addiction. The results of our study will be helpful for future protective studies about internet addiction.

Key words: Internet addiction, risk factors, adolescent

Yazışma adresi / Address reprint requests to:
Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Özden Şükran
Üneri, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve
Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Çocuk Psikiyatrisi Kliniği, 34747 Zuhuratbaba,
Bakırköy, İstanbul - Türkiye

Telefon / Phone: +90-212-543-6565/1412

Faks / Fax: +90-212-572-9598

Elektronik posta adresi / E-mail address:
ozdenuneri@yahoo.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
05 Nisan 2011 / April 05, 2011

Kabul tarihi / Date of acceptance:
17 Mayıs 2011 / May 17, 2011

GİRİŞ

İnternet, günümüzde okul, iş ve toplum yaşamında sıkça kullanılan, önemli bir iletişim ve bilgi paylaşım aracıdır. Son yıllarda, internetin insan yaşamı üzerine etkileri ayrıntılı olarak incelenmekte ve internetin, bireyin ev, okul ve iş yaşantısını devam ettirmede sağladığı kolaylıklar yanında, bir takım olumsuzluklara da yol açabileceği belirtilmektedir (1). İnternet bağımlılığı, 1996 yılında ilk kez Goldberg (2) tarafından ortaya atılan bir terimdir. Yazında internet bağımlılığı kavramı yoğun tartışmalara yol açmış, internet bağımlılığı dışında bilgisayar bağımlılığı, siber bağımlılık, patolojik internet kullanımı, sorunlu internet kullanımı, kompulsif internet kullanımı gibi pek çok terim ortaya atılmıştır (3). Bu yazıda, internet bağımlılığı terimi patolojiyi tanımlamada kullanılacaktır. Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal El Kitabı'nda (DSM-IV) internet bağımlılığı bir hastalık olarak tanımlanmamakta, Başka Yerde Sınıflandırılmamış Dürtü Kontrolü Bozuklukları arasında değerlendirilmektedir (4). Ancak, DSM-V'te internet bağımlılığının ayrı bir hastalık olarak ele alınacağı belirtilmektedir (5). Klasik bilgi olarak, bağımlılık kavramı, genellikle alkol, eroin gibi kimyasal madde kullanımını ile ilişkili olarak kullanılmaktadır. Ancak kumar, seks, alışveriş yapma, egzersiz yapma gibi pek çok davranışın bağımlılık yaratabileceği bilinmektedir (6). Kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklarla ilgili olarak oluşturulan tanı ölçütlerinin, genellikle madde bağımlılığı için saptanmış klinik ölçütlere benzer olduğu görülmektedir (7). Bu bağlamda internet bağımlılığı; çoğu kez zaman kavramını yitirecek ya da temel görevlerini ihmal edecek şekilde aşırı internet kullanımı, kızgınlık, gerginliği de içeren yoksunluk belirtileri, tolerans gelişimi ve yalan söyleme, sosyal geri çekilme gibi durumları içeren negatif yansımaların bir arada olması olarak tanımlanabilir (8). Yazında internet bağımlılığının, bireyin yaşamında dikkate değer düzeyde olumsuz etki ve sonuçlar doğurduğu, internetin aşırı kullanımı nedeniyle psikolojik ve fizyolojik problemler oluşabileceği belirtilmektedir (9,10). Ergenler, psikolojik olgunluğa henüz erişmemiş olmaları nedeniyle, internet bağımlılığı geliştirme açısından potansiyel bir risk grubu olarak değerlendirilmektedir. Ergenlerdeki aşırı internet kullanımının, aile ve arkadaş ilişkilerinde bozulmalara

yol açarak, ergenlerin sosyal yaşamını olumsuz yönde etkilediği ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (11,12). Yazın bilgisi ile uyumlu şekilde, 2010 yılı nisan ayı içerisinde gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre, ülkemizde bilgisayar ve internet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş grubu 16-24 olarak bulunmuştur (13). İnternet bağımlılığına demografik özelliklerin etkisinin bilinmesinin, risk grubundaki bireyleri belirleyerek, alınacak önlemlerin ortaya konulmasında yarar sağlayabileceği düşünülmüş, ülkemizde sık internet kullandıkları bilinen yaş grubu dikkate alınarak, lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile ilgili bir araştırma yapılması planlanmıştır.

Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışmanın amacı, internet bağımlılığı ölçeğini kullanarak bir grup lise öğrencisinde ergenlerde internet bağımlılığı düzeyinin incelenmesi, yaş, cinsiyet, anne-baba yaşı, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, evde internet erişiminin mevcudiyeti, ergenin internet başında geçirdiği süre, ergenin odasında bilgisayar olup olmadığı, ergenin sigara kullanıp kullanmadığı ve depresyon ölçek puanı gibi değişkenlerin internet bağımlılığı ölçek puanına etkisinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışma örneklemini, 211 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma, Ankara il merkezinde, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden bir lisede yürütülmüş, yapıldığı liseye devam eden 298 öğrencinin tamamına ulaşılmaması hedeflendiği için örneklem seçimine gidilmemiştir. Tüm öğrencilere çalışma ile ilgili bilgi verilmiş ve çalışmaya katılım ile ilgili onay veren 211 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Çalışmada kullanılan sosyodemografik bilgi formu ve ölçekler, sınıflarında öğrencilere verilmiş, öğrencilerin formu ve ölçekleri tamamlamaları yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri sosyodemografik bilgi formu, Beck Depresyon Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile toplanmıştır.

Tablo 1: Demografik veriler ve ölçek puanları

	Ortalama	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Yaş	15.77	1.06	13	18
Anne yaşı	42.09	4.27	32	57
Baba yaşı	46.04	4.79	38	63
Kardeş sayısı	2	0.71	1	4
İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanı	68.86	21.00	35	168
Depresyon Ölçek Puanı	9.11	7.50	0	46

Sosyodemografik Bilgi Formu: Çalışmacılar tarafından hazırlanan form; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne-babanın yaşı, eğitimi, çalışma durumu, kardeş sayısı, öğrencinin evinde internet erişimi olup olmadığı, öğrencinin internet başında geçirdiği süre, odasında bilgisayar olup olmadığı, öğrencinin sigara kullanım durumunu belirleyen soruları içermektedir.

Beck Depresyon Ölçeği: Yirmi bir belirti kategorisini içeren bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçek, depresyon yönünden riski belirlemek ve depresyon belirtilerinin düzeyini ve şiddetinin değişimini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Alınacak puanlar, 0-63 arasındadır. Toplam puanın yüksekliği depresyonun şiddetini gösterir. Ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (14).

İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Günüş (15) tarafından 2009 yılında, Türkçe olarak geliştirilen ölçek, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek geliştirilirken, bağımlılık ve bağımlılığa yol açabilecek unsurların belirlenmesi için bir madde havuzu oluşturulmuş, bu havuzdan uzman görüşleri alınarak denemelik bir ölçek geliştirilmiştir. Oluşturulan ölçek pilot uygulama ile denenip geçerliği sınılandıktan sonra, ölçek geliştirme çalışmasında yer alan yedi ilde, 754 orta öğretim öğrencisi ile geçerlik, güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekte tutum düzeyleri beşli Likert derecelleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tipindeki derecelmeler; "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklindedir. Ölçek maddeleri 5'ten 1'e doğru puanlandırılmıştır. "Tamamen Katılıyorum" derecesine 5 puan karşılık gelirken "Kesinlikle Katılmıyorum" derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Ölçek puanları 35-175 arasında değişmektedir. Yapılan değerlendirmelerde ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği yüksek olarak saptanmıştır (Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı=0.94) (15).

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma verilerinin istatistiksel değerlendirmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Ölçümlerle elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiş, normal dağılıma uyan verilerin analizinde Student t testi, uymayanlarda ise Mann-Whitney U testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Bağıntı analizlerinde Pearson ve Spearman yöntemleri kullanılmıştır. Tüm istatistiksel değerlendirmelerde, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışma örnekleminin %54'ü ($n=114$) kız öğrencilerden oluşmaktaydı. Örneklemin yaş ortalaması 15.77 (S.S.=1.06; 13-18) olarak saptanmıştır. Anne ve babaların yaş ortalamaları sırasıyla 42.09 (S.S.=4.27; 32-57) ve 46.04 (S.S.=4.79; 38-63) olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Bağımlılık puanına değişkenlerin etkisi değerlendirildiğinde, internette kalma süresi ve depresyon skoru arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığı ($r=0.25$; $p < 0.001$ ve $r=0.18$; $p < 0.01$) saptanmıştır (Tablo 2).

Yapılan değerlendirmede, cinsiyet açısından

Tablo 2: Bağımlılık puanına değişkenlerin etkisi

	İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanı	
	r*	p
Yaş	0.01	0.86
Anne yaşı	-0.09	0.19
Anne eğitimi	-0.04	0.59
Baba yaşı	-0.05	0.47
Baba eğitimi	-0.03	0.69
Kardeş sayısı	0.02	0.77
İnternette geçirdiği süre	0.25	<0.001
Depresyon ölçek puanı	0.18	<0.01

*Spearman's rho

erkeklerin bağımlılık düzeylerinin, kızlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla olduğu ($p < 0.001$), annenin çalışma durumu ve eğitim düzeyinin, babanın çalışma durumu ve eğitim düzeyinin, kardeş sayısının, ergenin sigara kullanmasının, odasında bilgisayar olmasının, evde internete erişimin olmasının ölçek bağımlılık puanına istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Örnekleme, internet bağımlılık ölçeği puanları

açısından dört gruba ayrılarak değerlendirildiğinde, bağımlılık puanı 81'in üzerinde olanlar 1. grupta (bağımlı grup), 67-81 arasında olanlar 2. grupta (bağımlılık riski taşıyan grup), 53-66 arasında olanlar 3. grupta (eşik grubu) ve 53'ün altında olanlar 4. grupta (bağımlı olmayan grup) yer almıştır. Gruplar arasında, öğrenci yaş ortalamaları, anne yaş ortalamaları, anne öğrenim düzeyi, baba yaş ortalamaları, baba öğrenim düzeyi, kardeş sayısı, ergenin sigara kullanımı, evde internet

Tablo 3: Bağımlılık düzeyine değişkenlerin etkisi

	İnternet Bağımlılığı Ölçek Puanı		
	Ortalama	Standart Sapma	İstatistiksel Test ve p değeri
Cinsiyet			
Kız	65.50	20.26	MW-U= 4062.0 p<0.001
Erkek	73.00	21.31	
Toplam	68.99	20.98	
Annenin eğitimi			
İlkokul	73.95	21.29	$\chi^2 = 2.459$ p= 0.48
Ortaokul	64.92	21.05	
Lise	68.29	21.51	
Üniversite	68.66	20.73	
Toplam	68.88	21.06	
Babanın eğitimi			
İlkokul	73.38	33.63	$\chi^2 = 0.317$ p= 0.96
Ortaokul	68.55	11.38	
Lise	49.98	25.26	
Üniversite	68.35	19.28	
Toplam	68.86	20.73	
Anne			
Çalışıyor	67.79	20.87	MW-U= 4835.0 p= 0.14
Çalışmıyor	70.12	20.13	
Toplam	68.88	21.04	
Kardeş sayısı			
Tek çocuk	69.09	20.77	$\chi^2 = 0.707$ p= 0.87
İki	68.48	21.90	
Üç	70.72	18.58	
Dört ve üstü	67.13	18.77	
Toplam	68.86	21.01	
Sigara			
İçiyor	64.36	16.39	MW-U= 2029.0 p= 0.30
İçmiyor	69.47	21.52	
Toplam	68.86	21.01	
Evde internet erişimi			
Var	69.10	21.14	MW-U= 1088,0 p= 0.61
Yok	65.00	19.04	
Toplam	68.86	21.01	
Odasında bilgisayar			
Var	69.28	21.51	MW-U= 3668.0 p= 0.73
Yok	67.37	19.25	
Toplam	68.86	21.01	

MW-U: Mann Whitney U, χ^2 : Ki kare test

Tablo 4: Gruplara değişkenlerin etkisi

	Birinci Grup (n=51)	İkinci Grup (n=53)	Üçüncü grup (n=54)	Dördüncü Grup (n=53)	İstatistiksel test ve p değeri
Öğrenci yaşı	15.80±1.06	15.80±1.10	15.80±1.06	15.80±0.98	F= 0.270 p=0.88
Cinsiyet					
Kız	19	28	31	36	$\chi^2 = 10.898$ p< 0.01
Erkek	32	25	23	16	
Anne yaşı	41.70±4.20	41.60±4.00	42.20±4.10	42.90±4.80	F= 1.044 p=0.37
Baba yaşı	46.10±4.70	45.80±4.70	45.30±4.70	47.00±5.10	F= 1.169 p=0.32
Annenin eğitimi					
İlkokul	4	11	3	4	$\chi^2 = 13.787$ p= 0.17
Ortaokul	2	4	2	5	
Lise	20	14	15	20	
Üniversite	25	24	34	24	
Babanın eğitimi					
İlkokul	2	1	2	3	$\chi^2 = 7.203$ p= 0.67
Ortaokul	1	6	2	2	
Lise	12	14	11	12	
Üniversite	36	32	38	36	
Annenin çalışma durumu					
Çalışıyor	24	22	37	29	$\chi^2 = 9.607$ p=0.02
Çalışmıyor	27	31	16	24	
Kardeş sayısı					
Tek çocuk	12	6	18	8	$\chi^2 = 10.139$ p=0.34
İki	30	7	28	35	
Üç	7	8	7	7	
Dört ve üstü	2	2	1	3	
Sigara içiyor	6	4	8	7	$\chi^2 = 1.488$ p=0.69
Sigara içmiyor	45	49	46	46	
Evde internet erişimi					
Var	47	52	50	50	$\chi^2 = 2.167$ p=0.46
Yok	4	1	4	3	
Odasında bilgisayar					
Var	42	39	44	40	$\chi^2 = 1.751$ p=0.63
Yok	9	14	10	13	
İnternet kullanımı					
1-3 saat/gün	34	45	47	50	$\chi^2 = 15.596$ p= 0.047
4-6 saat/gün	12	8	5	3	
7-9 saat/gün	2	0	1	0	
10 saat/gün ve üstü	1	0	1	0	

F: Tek Yönlü Varyans Analizi, χ^2 : Ki Kare test

erişiminin olması, ergenin odasında bilgisayar olması açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanamazken ($p>0.05$), cinsiyet, annenin çalışma durumu, ergenin internette kalma süresi ve depresyon skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tek değişkenli analizler sonucunda, gruplar arasında anlamlı farka neden olan cinsiyet, anne çalışma durumu, ergenin internette kalma süresi ve depresyon skorlarının yanı sıra, çoklu değişkenli analizlerde etkili olabilecek

anne eğitim düzeyi, "Çoklu Terimli Lojistik Regresyon" analiziyle bir arada değerlendirildiğinde, bağımlı olmayan 4. grup ile sırasıyla 2 ve 3. gruplar, başka bir ifade ile, eşik ve risk gruplarını ayırt etmede yukarıdaki faktörlerden hiçbirinin istatistiksel olarak anlamlı etkisinin görülmediği saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak, bağımlı grubu bağımlı olmayan gruptan ayırt etmede, sırasıyla, erkek olmanın ($p<0.01$), depresyon puanının yüksek olmasının ($p=0.03$) ve internette uzun süre kalmanın ($p=0.02$) istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA

Daha önce yapılan ölçek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, katılımcıların %10.1'i internet bağımlısı grubunda bulunurken (15), bu çalışmada, katılımcıların %24.2'sinin ölçek puanlarına göre internet bağımlısı grubunda yer aldığı saptanmıştır. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan epidemiyolojik çalışmalarda, genel olarak internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı %6-14 olarak belirtilmektedir (16). Ancak gençlerde internet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalarda, bağımlılık oranı ile ilgili çok farklı sonuçlar bildirilmekte ve bu durum, örneklem özelliklerine, kullanılan ölçüm araçlarının özelliklerine ve internet bağımlılığı ile ilgili tanı kriterlerinin net olmamasına bağlanmaktadır (17,18). Çalışmamızda saptanan yüksek internet bağımlılığı oranı, örneklemin, internet erişimi yüksek olması beklenen büyük şehirde yaşayan bireylerden oluşması ile açıklanabileceği gibi, çalışmanın kısıtlılıkları arasında belirtilen, internet bağımlılığı tanısının klinik değerlendirme olmaksızın yalnızca bağımlılık ölçek değerlendirilmesi ile konulmasına da bağlı olabilir.

Çalışmamızda, cinsiyetlere göre internet bağımlılık ölçek puanı değerlendirildiğinde, erkeklerin kızlara göre ölçek puanları daha yüksek olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının da aralarında olduğu birçok çalışmada, erkek kullanıcıların kız kullanıcılara oranla bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (15,19-21). Ancak, cinsiyetler arasında internet bağımlılığı açısından fark olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (22). Çalışma bulgularımız, erkek cinsiyette olmanın internet bağımlılığı açısından bir risk faktörü olduğunu gösteren çalışmaları desteklemektedir.

İnternet bağımlılığı olan ergenlerle madde kötüye kullanımı olan ergenlerin karşılaştırıldığı bir çalışmada, her iki durumun benzer ve ciddi duygusal ve davranışsal sorunlarla ilişkili olduğu belirlenmiş, internet bağımlılığının, diğer bağımlılık davranışları gibi, sorunlu davranışların düzenlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili bir nedene dayanabileceği ileri sürülmüştür (17). Ancak çalışmamızda, sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu durum, örneklemin büyük çoğunluğunun

(%88.2) sigara kullanmıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

İnternet bağımlılığı gençlerde genel olarak, sağlık, okul, aile, zaman yönetimi gibi konularda problemler oluşturabilmektedir (23,24). Yen ve arkadaşlarının (25) 2114 ergenin katılımıyla gerçekleştirdikleri bir çalışmada, internet bağımlılığı ile depresif bozukluk ve dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu semptomlarının ilişkili olduğu saptanmıştır. Yazın incelendiğinde, pek çok çalışmanın sonucu, internet bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu düşündürmektedir (26-30). Çalışma sonuçlarımız arasında yer alan bağımlı grupla diğer gruplar arasında depresyon skorları açısından anlamlı fark olması bu çalışmaları desteklemektedir. Çalışmamızın deseni gereği, elde edilen bulgular, değişkenler arası ilişkinin yönünü saptamamıza olanak vermemektedir. Yazın incelendiğinde de, internet bağımlılığı depresyon ilişkisinde, internet bağımlılığının mı önce başladığı, yoksa depresyon üzerine internet bağımlılığının mı geliştiği hakkında kesin görüş bildirilemediği dikkat çekmektedir. Yakın tarihte Yunanistan'da, 129 ergenin katılımı ile gerçekleştirilen bir vaka-kontrol çalışmasında, depresyonun internet bağımlılığını arttırma olasılığı bulunan faktörlerden birisi olduğu belirtilmiş, araştırmacılar tarafından depresyonda sık görülen düşük öz saygı, düşük motivasyon, reddedilme korkusu ve onay ihtiyacının kişiyi, interneti sık kullanıma itebileceği, internetin özellikle interaktif işlevlerinin bu kişilerde bağımlılığa yol açabileceği belirtilirken (26), başka çalışmalarda, internet bağımlılarında sosyal izolasyona bağlı olarak depresyonun ortaya çıkabileceği üzerinde durulmuştur (31). Bu alanda, neden sonuç ilişkisini ortaya koyabilmek için ayrıntılı çalışmalara gereksinim olduğu düşünülmüştür.

Gelişim süreçleri tamamlanmadığından, çocuk ve ergenler, internetin olumsuz etkileri bakımından erişkinlerden daha fazla risk taşımaktadır. Bu riskin aşırı internet ve bilgisayar kullanımı ile arttığı bildirilmektedir (23,32). Çalışma sonuçlarımızdan olan, bağımlılığın internet başında geçirilen süre arttıkça artacağı bulgusu, bu bilgi ile uyumludur.

Çalışmanın kısıtlılıkları arasında; internet bağımlılığını değerlendirmede klinik görüşmenin kullanılmaması, ergenin kendisi dışında ailesi, öğretmenleri gibi

diğer kaynaklardan veri toplanmaması, yalnızca şehir merkezinde ve üst sosyoekonomik düzeyden kişilerin çoğunlukta olduğu örneklem ile yapılması sayılabilir.

SONUÇ

Çalışma bulgularının, ülkemizde bir büyük şehir merkezinde yaşayan lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile ilgili özelliklerin anlaşılmasında, bu alanda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesinde ve internet

bağımlılığı ile ilgili farkındalığın artırılmasında yararlı olacağı düşünülmektedir. Klinisyenler açısından çalışma sonuçlarının en önemli vurgusu, özellikle depresif semptomları olan erkek ergenlerde internet bağımlılığı ile ilgili sorgulamanın yapılmasının yararlı olacağıdır.

Tüm Türkiye'yi temsil edecek şekilde belirlenmiş geniş örneklem grubuyla, çalışma sınırlılıklarını içermeyen, uzunlamasına planlanacak yeni çalışmaların yapılması, ergenlerde internet bağımlılığı ile ilgili ulusal verilerin toplanması açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Chou C, Condron L, Belland JC. A review of the research on Internet addiction. *Educ Psychol Rev* 2005;17:363-388.
2. Goldberg I. Goldberg's message 1996. <http://wwwusr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>. Erişim tarihi Kasım 15, 2010.
3. Şenormancı Ö, Konkan R, Sungur MZ. İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2010;11:261-268.
4. Aydemir Ö. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Dürtü Kontrolü Bozuklukları: E Köroğlu (Çeviri E,d.). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV), Dördüncü Baskı. Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1995,833-851.*
5. Block JJ. Issues for DSM-V: Internet addiction. *Am J Psychiatry* 2008;165:306-307.
6. Beyazyürek M, Şatır TT. Madde kullanma bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası* 2000;4:50-56.
7. Griffiths M. Internet Addiction: Fact or fiction? *The Psychologist* 1999;12:246-250.
8. Ceyhan E. Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: internet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 2008;15:109-116.
9. Murali V, George S. Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment* 2007;13:24-30.
10. Caplan SE. A social skill account of problematic internet use. *J Commun* 2005;55:721-736.
11. Johansson A, Götestam KG. Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scand J Psychol* 2004;45:223-229.
12. Cao F, Su L. Internet addiction among chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Dev* 2007;33:275-281.
13. TÜİK Haber Bülteni, sayı: 148. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>. Erişim tarihi Mayıs 03,2011.
14. Hisli N. Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi* 1989; 7:3-13.
15. Günüş S. İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2009.
16. Ansoy Ö. İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2009;1: 55-67.
17. Yen JY, Ko CH, Yen CF, Chen SH, Chung WL, Chen CC. Psychiatric symptoms in adolescents with Internet addiction: comparison with substance use. *Psychiatry Clin Neurosci* 2008; 62:9-16.
18. Tahiroğlu AY, Çelik GG, Bahalı K, Avcı A. Medyanın çocuk ve gençler üzerine olumsuz etkileri; şiddet eğilimi ve internet bağımlılığı. *Yeni Symposium* 2010;48:19-30.
19. Morahan-Martin J. Internet Abuse: Addiction, disorder, symptom, alternative explanations. *Soc Sci Comput Rev* 2005; 23:39-48.
20. Wang W. Internet dependency and psychosocial maturity among college students. *Int J Hum Comput Stud* 2001; 55:919-938.
21. Kim K, Ryu E, Chon MY, Yeun EJ, Choi SY, Seo JS, Nam BW. Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey. *Int J Nurs Stud* 2006; 43:185-192.
22. Lam LT, Peng ZW, Mai JC, Jing J. Factors associated with Internet addiction among adolescents. *Cyberpsychol Behav* 2009; 12:551-555.
23. Lin SSJ, Tsai CC. Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Comput Human Behav* 2002; 18:411-426.

24. Yang CK, Choe BM, Baity M, Lee JH, Cho JS. SCL-90-R and 16PF profiles of senior high school students with excessive internet use. *Can J Psychiatry* 2005; 50:407-414.
25. Yen JY, Yen CF, Wu HY, Yang MJ. The comorbid psychiatric symptoms of Internet addiction: attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD), depression, social phobia, and hostility. *J Adolesc Health* 2007; 41:93-98.
26. Tsitsika A, Critselis E, Louizou A, Janikian M, Freskou A, Marangou E, Kormas G, Kafetzis D. Determinants of Internet addiction among adolescents: a case-control study. *ScientificWorldJournal* 2011; 11:866-874.
27. Murali V, George S. Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment* 2007; 13:24-30.
28. Whang S-M L, Lee S, Chang G. Internet over-users' psychological profiles: a behavior sampling analysis on internet addiction. *Cyberpsychol Behav* 2003; 6:143-150.
29. Ko CH, Yen JY, Chen CS, Yeh YC, Yen CF. Predictive values of psychiatric symptoms for internet addiction in adolescents: a 2-year prospective study. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2009; 163:937-943.
30. Morrison CM, Gore H. The relationship between excessive Internet use and depression: a questionnaire-based study of 1,319 young people and adults. *Psychopathology* 2010;4 3:121-126.
31. Arısoy Ö. İnternet bağımlılığı. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Özel Dergisi* 2009; 2:75-83.
32. Yang SC, Tung C. Comparison of Internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Comput Human Behav* 2007;23:79-96.